

# Téma „cesty“ v Markovom evanjeliu

Massimo Grilli

# Pojem „cesta“

- ▶ „**CESTA**“ je jedno z najobyčajnejších slov ľudského jazyka, a to jazyka empirického aj obrazného, bežného aj literárneho, či náboženského
- ▶ Poznáme rôzne aspekty tohto slova, od doslovného významu, cez širokú škálu metaforických významov, ktoré zahŕňajú existenciálny, spoločenský, politický, či náboženský rozmer... Hovoríme preto o krížovej ceste, o ceste života, ceste dobra a zla (v zmysle správania), o ceste učeníctva atď.

Cesta z antropologického pohľadu

- ▶ „Cesta... prináša do priestoru dobrodružstvo našej doby. Byť na ceste znamená byť každodenne pripravený zanechať to, čo poznám, aby som riskoval krok do neznáma.“

(Anna Maria Finotti)

- ▶ Na ceste človek zjednocuje svoju konečnosť, svoju prítomnosť v tomto priestore s túžbou preniesť sa ďalej (za túto konečnosť) a oslobodiť sa od biologických obmedzení
- ▶ Existujú cesty klamlivé, uzavreté, slepé, zvodné cesty...
- ▶ Bez cieľa je cesta blúdením ... Blúdime medzi potrebami, strachom, túžbami, pocitmi viny, dvojznačnosťou, komplexami, konfliktnými situáciami, ..., ktoré predstavujú labyrinty nášho života

Cesta z náboženského pohľadu

- ▶ Epos o Gilgamešovi: Gilgameš hľadá rastlinu nesmrteľnosti a tak konfrontuje otázku smrti. Je to problém, ktorý riešia všetky náboženstvá
- ▶ Téma cesty má v mnohých náboženstvách dočinenia so samotným jadrom posolstva spásy. Zahŕňa základné pravdy viery a následne štýl života a skutky, ktoré pravdy viery vyžadujú
- ▶ Taoizmus: 6.-5. stor. pred Kr.
- ▶ Gnosticizmus: výstup duše do sveta, kde bola pred svojim pádom
- ▶ Islam a jeho mystický prúd „sufijské bratstvo“ - „derviš“
- ▶ *Cesta ako púť človeka, ktorý hľadá zmysel, ktorý hľadá Boha*

# Cesta v židovsko-kresťanskej biblii

*Cesta je aj jednou z najvýznamnejších metafor SZ aj NZ, avšak v Biblii nadobúda zvláštny charakter, vlastný tejto tradícii*

## Významy v SZ

- ▶ **Zmysel života:** „Ukáž mi cestu života“ (Ž 16). Cesta ako „ľudský život“ v opozícii k smrti alebo zahrňujúc aj smrť
- ▶ **Cesta oslobodenia:** perspektíva dejín spásy. Cesta Boha, ktorý zachraňuje svoj ľud a po jeho vyvedení z Egypta s ním kráča po púšti. „Moja tvár pôjde s vami!“ (Ex 33,14)
- ▶ **Etické správanie:** kráčať po cestách Pánových. Tu cesta môže byť preložená ako skutky, konanie, správanie a postoje

# Prvotné kresťanstvo

- ▶ Používalo metaforu cesty na vlastné sebaurčenie. Lk používa pojem „cesta“ na označenie kresťanov a kresťanského života
- ▶ Sk 9,2: Pavol žiada autorizáciu, aby mohol zajať *tēs hodou ontas* / tých, ktorí sú (patria) ceste / stúpenci Cesty - označenie pre nasledovníkov Krista
- ▶ Sk 22,4: v obrane pred Židmi Pavol hovorí: „túto Cestu som prenasledoval až na smrť: spútal som mužov a ženy a dával ich do väzenia
- ▶ Sk 24,1-21: Pavol vyznáva pred prokurátorom Félixom, že uctieva Boha svojich otcov podľa cesty, ktorú volajú sektou (v. 14) - kresťania sú a označujú sa pojmom „Cesta“, zatiaľ čo ich odporcovia ich nazývajú sektou

# Cesta v Markovom evanjeliu

# „Cesta“ v štruktúre Markovho evanjelia

- ▶ Cesta a pojmy patriace k sémantickému poľu
- ▶ Začiatok evanjelia: 1,2.3 - pozvanie pripraviť cesty v púšti (2,23; 4,4.15;6,8; 8,3 ... 11,8; 12,14)
- ▶ Centrálna časť: 8,27; 9,33.34; 10,17,32.46.52 - všetko sa odohráva na ceste, ktorá vedie z Galiley do Jeruzalema a čitateľ je pozvaný pochopiť metaforický význam cesty, ktorá sa vzťahuje na samotný stav nasledovníkov Krista
- ▶ 11,1: Ježiš v Betánii a Betgfrage ... Od tohto momentu sa všetko odohráva v Jeruzaleme a v chráme
- ▶ 16,7: Cesta sa znovu otvára v závere evanjelia. „Chod'te a povedzte učeníkom: Predchádza vás do Galiley.“ - Cesta sa neskončila krížom, ktorý bol vnímaný ako fiasko. Galilea je miestom počiatkov Ježiša a učeníkov a to hovorí o otvorení cesty

# Štruktúra podľa biblistu Van Iersela

- ▶ Prológ: púšť 1,2-13
  - ▶ Perspektívne prepojenie 1,14-15
    - ▶ Galilea 1,16-8,21
      - Rámec, slepý → vidiaci 8,22-26
      - ▶ CESTA 8,27-10,45
        - Rámec, slepý → vidiaci 10,46-52
        - ▶ Jeruzalem 11,1-15,39
      - ▶ Retrospektívne prepojenie 15,40-41
- ▶ Epilóg: hrob 15,42-16,8

*„Cesta“ ako nosná téma Mk evanjelia  
a jeho interpretačný kľúč*

# Cesta ako paradox a tajomstvo

- ▶ Cesta v Mk evanjeliu definuje cestu Ježiša ku krížu a putovanie jeho učeníkov v šľapajach ukrižovaného
- ▶ Zdieľanie cesty s ukrižovaným Mesiášom sa stáva cestou učeníkov a čitateľa
- ▶ Púšť a hrob - symboly, ktorými sa evanjelium začína a končí - sú symbolmi smrti a nezmyslu
- ▶ Jedna cesta sa v púšti začína a prekračuje hrob a tým zjavuje, že púšť nie je miestom osamelosti a smrť a hrob viac nepredstavujú koniec

# Skúsenosť smrti

<sup>33</sup> Keď prišla šiesta hodina, po celej zemi nastala tma (a trvala) až do deviatej hodiny.

<sup>34</sup> O deviatej hodine Ježiš zvolal veľkým hlasom: „Eloi, Eloi, lema sabachthani,“ čo v preklade znamená: „**Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?**“

<sup>35</sup> Niektorí z prítomných, keď (to) počuli, hovorili: „Hľa, volá Eliáša.“

<sup>36</sup> Ktosi odbehol, naplnil špongiu octom, nastokol (ju) na prút a (chcel) ho napojiť hovoriac: „Nechajte, nech uvidíme, či ho Eliáš príde sňať.“

<sup>37</sup> No Ježiš zvolal veľkým hlasom a vydýchol.

<sup>38</sup> Chránová opona sa roztrhla na dvoje odvrchu až nadol.

<sup>39</sup> Keď stotník, ktorý stál oproti nemu, videl, že **TAKTO** vydýchol, povedal: „Tento človek bol naozaj Syn Boží.“

# Skúsenosť smrti

- ▶ „Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?“
- ▶ Božie víťazstvo zaznelo v hlase stotníka, ktorý „keď ho videl umierať takto, vykrikol: Tento muž bol naozaj Boží syn“ (Mk 15,39)
- ▶ Smrť Ježiša zjavuje, že Boh zostupuje až do temnoty človeka, ktorý je sám a opustený, že sa poníži až na miesto najväčšej porážky človeka, ukazujúc takto, že aj temnoty sú obývané a aj bolesť má zmysel, ak je navštívená Bohom
- ▶ Pre evanjelistu Marka Ježiš zotrval v srdci zlyhania a tým ho premenil na plodnú udalosť

# Božia solidarita s výkrikom opustených

„Boh miluje človeka. Boh miluje svet. Nie človeka ideálneho, ale takého, aký je. Nie svet ideálny, ale svet reálny. Človek a svet vo svojej realite, ktorá sa nám zdá odporná pre ich bezbožnosť a od ktorej sa bolestne a nepriateľsky odťahujeme, sú naopak pre Boha predmetom nekonečnej lásky, ktorá ho s nami spája tým naj dôvernejším spôsobom ... My robíme rozdiely medzi zbožnými a bezbožnými, medzi dobrými a zlými, medzi vznešenými a prostými. Boh miluje skutočného človeka bez rozdielov. Neznáša, že rozdeľujeme svet a ľudí podľa našich kritérií, aby sme sa stali ich sudcami. Vede nás k absurdite ... tým, že sa on sám stáva spoločníkom hriešnikov, núti nás stať sa sudcami Boha. Boh sa postavil na stranu skutočného človeka a reálneho sveta proti všetkým ich žalobcom.“

(Dietrich Bonhoeffer)

## Mk 16,1-8

<sup>1</sup> Keď sa pominula sobota, Mária Magdaléna a Mária Jakubova i Salome nakúpili voňavé oleje a **IŠLI** ho pomazať.

<sup>2</sup> V prvý deň týždňa, skoro ráno, po východe slnka, prišli k hrobu

<sup>3</sup> a hovorili si: "Kto nám odvalí kameň od vchodu do hrobu?"

<sup>4</sup> Ale keď sa pozreli, videli, že kameň je odvalený; bol totiž veľmi veľký.

-----

<sup>5</sup> Keď **VOŠLI** do hrobu, na pravej strane videli sedieť mladíka oblečeného do bieleho rúcha a strpli.

<sup>6</sup> On sa im prihovoral: "Neľakajte sa! Hľadáte Ježiša Nazaretského, ktorý bol ukrižovaný. Vstal z mŕtvych. Niet ho tu. Hľa, miesto, kde ho uložili.

<sup>7</sup> Ale chod'te a povedzte jeho učeníkom a Petrovi: "Ide pred vami do Galiley. Tam ho uvidíte, ako vám povedal.""

-----

<sup>8</sup> **VYŠLI** a utekali od hrobu, lebo sa ich zmocnila hrôza a strach. A nepovedali nikomu nič, lebo sa báli.

# Skúsenosť hrobu (Mk 16,1-8)

- ▶ Stretnutie s *neaniskos* „s mladíkom“ (16,5-7)
  - ❖ Anjel
  - ❖ Autor evanjelia
  - ❖ Modelový čitateľ (// Mk 14,51-52)
- ▶ „Nuž choďte, povedzte jeho učeníkom, aj Petrovi:  
***Predchádza*** (*proāgei*) vás do Galiley. Tam ho uvidíte tak,  
ako vám povedal.“(Mk 16,7)

# Otvorený záver

- ▶ Útek a mlčanie (16,8)
- ▶ Čitateľ je pozvaný nechať sa vtiahnuť do rozprávania, aby on sám našiel cestu.
- ▶ Na tejto ceste je sto dôvodov na to, aby sme verili a sto na to, aby sme neverili
- ▶ Môžeme kráčať cestami „našej Galiley“ alebo utiecť
- ▶ „Verím i napriek tomu“